

Vak Maatschappijwetenschappen
Thema Politieke besluitvorming (katern)
Klas Havo 5
Datum december 2012

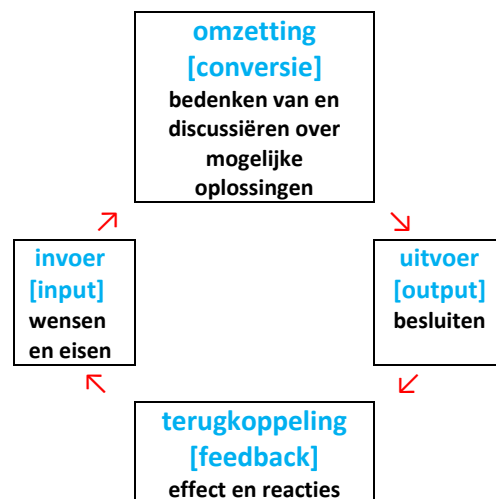
Hoofdstuk 5 Politieke besluitvorming (systeemmodel en barrièremodel)

Om het ingewikkelde proces van politieke besluitvorming goed te kunnen analyseren en daardoor goed te kunnen begrijpen, wordt gebruik gemaakt van twee verschillende modellen. Het gaat om:

- I systeemmodel [=systeemtheorie, kringloopmodel]
- II barrière-model

5.1 Politiek systeem

Politiek systeem → het geheel van betrekkingen, waardoor opvattingen, verlangens en eisen van individuen, groepen en instellingen worden omgezet in bindende beslissingen [= wetgeving] worden omgezet.

5.1.1 Omgevingsfactoren en politieke actoren (→ H6)

Allerlei zaken hebben invloed op het proces van de politieke besluitvorming:

- ***Omgevingsfactoren** welke omstandigheden spelen een rol?
[politiek, sociaaleconomisch, sociaal-cultureel]
- ***Politieke actoren** wie "bemoeien" zich er mee? Hierover gaat hoofdstuk 6.

5.2 Omgevingsfactoren

Interne omgevingsfactoren [hebben betrekking op situatie in eigen land]

- *economie is wel / geen sprake van groei?
- *cultuur welke opvattingen, waarden en normen spelen een rol?
- *geografie wat speelt op gebied van verbinding, logistiek?
- *technologie wat is technisch mogelijk?
- *sociaal welke invloed speelt de verdeling in maatschappelijke klassen / groepen?
- *demografie wat speelt t.a.v. de bevolkingssamenstelling?

Externe omgevingsfactoren

- *internationale organisaties VN, EU, NAVO
- *internationale verdragen EVRM, Kyoto-verdrag, Millenniumdoelstellingen
- *internationale ontwikkelingen globalisering, migratiestromen, terrorisme

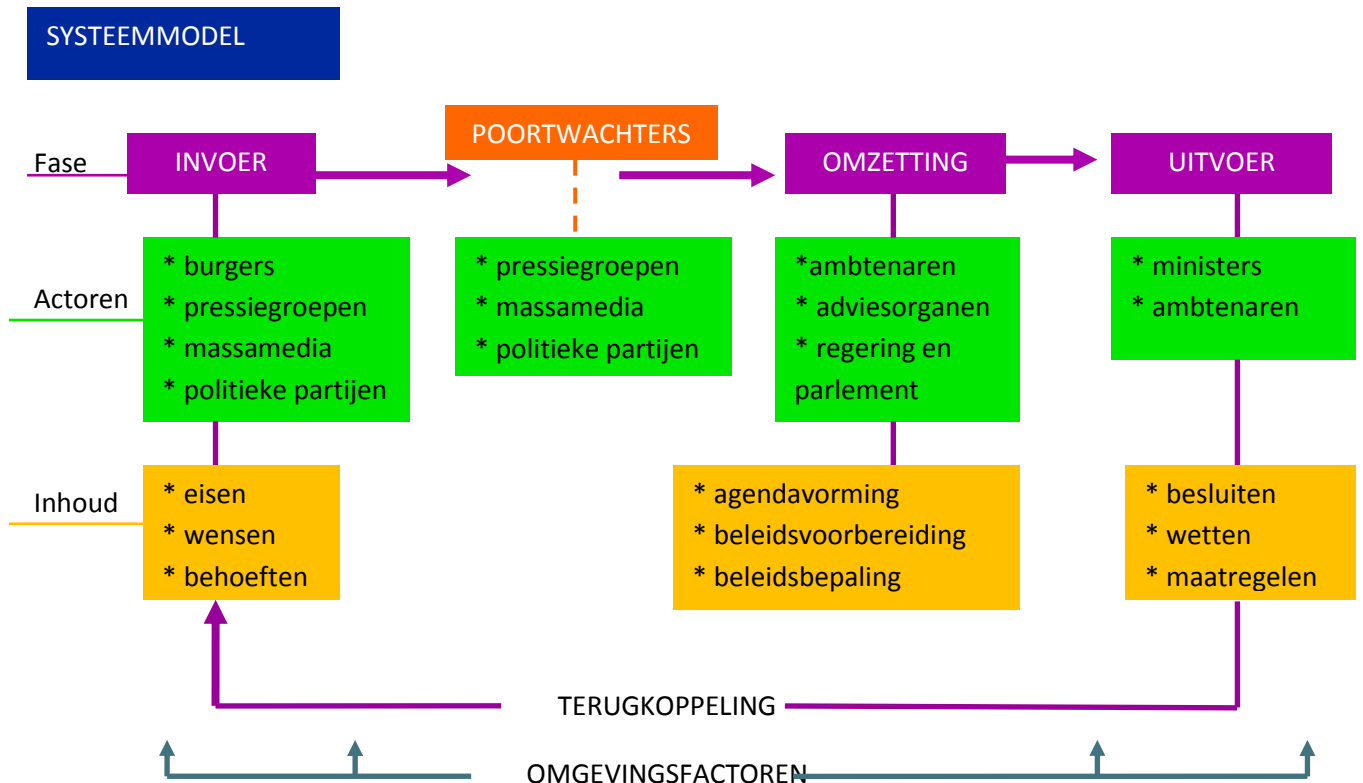
5.3 Het systeemmodel van Easton

Het proces van politieke besluitvorming is erg ingewikkeld. Daarom wordt er gewerkt met modellen en schema's. Eén daarvan is het systeemmodel van de Amerikaanse politicoloog David Easton, die vier fasen onderscheidt in het politieke besluitvormingsproces.

Een model is een schematisch hulpmiddel, waarmee een complex geheel op eenvoudige wijze wordt weergegeven. De doelen van een model [schema] zijn:

- de werkelijkheid vereenvoudigen
- de verschillende delen van de werkelijkheid goed kunnen onderscheiden
- oorzaken en gevolgen zichtbaar maken

Het is belangrijk om te beseffen dat elk model, schema of theorie uit gaat van een geordende, ideale situatie. En dat is niet in overeenstemming met de ingewikkelde werkelijkheid.

Belangrijke begrippen zijn:

Poortwachters

belangengroepen, politieke partijen, massamedia [en individuele politici] die in staat zijn om wensen en eisen op de publieke en politieke agenda te plaatsen

Beleid [maken]

het doelgericht handelen in een bepaald maatschappelijk probleem op basis van [wetenschappelijke] kennis of onderzoek

- kiezen van doelen / oplossingen
- inzetten van middelen
- het vaststellen van een tijdvolgorde, waarbinnen het doel bereikt moet zijn

Verloop van de conversiefase

1. politieke agendavorming

Is er bij politici en beleidsmakers - ministers en parlementsleden - bereidheid om problemen uit de maatschappij aan te pakken?

Dit hangt af van verschillende factoren, zoals:

- *veel mensen moeten de kwestie als ongewenste situatie beschouwen
- *er is sprake van heftige emoties
- *de problematiek moet als oplosbaar worden beschouwd
- *poortwachters hebben de kwestie erkend als "ernstig"
- *er moet ruimte zijn op de politieke agenda

2. beleidsvoorbereiding

Is het verzamelen en analyseren van informatie en het formuleren van adviezen over het te voeren beleid; er worden soms ook alternatieven en compromissen opgesteld.

- *pressiegroepen en adviesorganen kunnen hun opvattingen kenbaar maken
- *ambtenaren maken beleidsnota's
- *ambtenaren formuleren wetsvoorstellen met voldoende draagkracht

3. beleidsbepaling

[politieke partijen maken hun afwegingen en komen eventueel in de TK met amendementen]

Het verlenen van steun

actieve steun komt o.a. tot uitdrukking in stemgedrag, actief lidmaatschap van een politieke partij, inbreng van burgers of groepen in de publieke discussie.

passieve steun betekent dat burgers besluiten en acties van de overheid accepteren en geen behoefte hebben aan massaal protest of actie tegen de manier waarop de besluiten worden genomen.
komt tot uitdrukking in het ontbreken van vormen van participatie en het stilzwijgend accepteren van regels en besluiten.

5.3 Kanttekeningen bij het systeemmodel van Easton

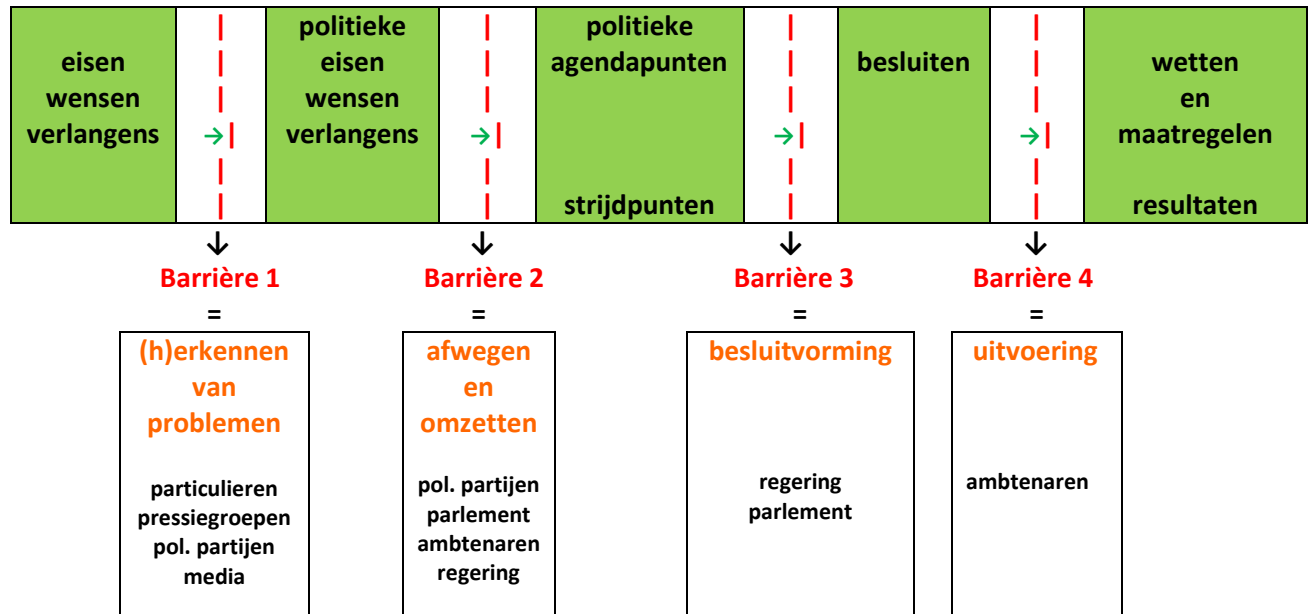
Het systeemmodel van Easton is een analysemodel.

Er is kritiek mogelijk op het systeemmodel:

1. **het is slechts een sterk vereenvoudigde weergave van een theorie over de werkelijkheid**
2. **het laat onvoldoende de botsing zien van belangen en ideeën**
de politieke machtsverhoudingen en electorale overwegingen worden onderbelicht
3. **het is te veel gericht op oplossingen op basis van maatregelen**
de inhoudelijke politieke discussie wordt onderbelicht

5.4 Barrièremodel van Peter Bachrach en Morton S. Baratz

Een belangrijk kenmerk van het barrièremodel is dat in een besluitvormingsproces conflicten en hindernissen overwonnen moeten worden voordat een besluit genomen kan worden. De conflicten en hindernissen worden voornamelijk veroorzaakt door (groepen) mensen met verschillende belangen.

Het barrièremodel geeft dus aan waar in het besluitvormingsproces problemen kunnen ontstaan. De barrières moeten na elkaar worden “genomen”.

Kenmerkend voor het barrièremodel is dat bij elke barrière strijd geleverd moet worden tussen de verschillende actoren.

Politieke actoren [zie hoofdstuk 6] zullen in deze strijd hun invloed gebruiken om te proberen beleid te veranderen of om te voorkomen dat beleid verandert.

Het is niet vanzelfsprekend dat ieder onderwerp alle fasen doorloopt. Macht is dus een doorslaggevend aspect in het barrièremodel.

Actoren in het politieke systeem = degenen die “actief” zijn in het politieke proces.

Behalve het openbaar bestuur zijn bijv. ook actief:

- departementen / ambtenaren,
- adviesorganen van de overheid
 - Raad van State
 - Sociaal-Economische Raad
 - Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
- adviesraden
 - Onderwijsraad
 - College voor Zorgverzekeraars
- planbureaus
 - Centraal Planbureau
 - Sociaal en Cultureel Planbureau
- externe adviesbureaus,
- burgers,
- pressiegroepen - actiegroepen - belangenverenigingen,
- massamedia,
- politieke partijen,
- de gekozen volksvertegenwoordiging.